

Kolthoff var født i 1845 og naaede en Alder af 68 Aar; fra 1878 var han Konservator ved Upsala Universitet og foretog under denne Virksomhed forskellige længere Rejser, var bl. a. med Nordenskjöld og Nathorst paa Spitsbergen og i Grønland, og ledede selv i Aaret 1900 en Ekspedition til disse Egne. Om Resultatet af disse forskellige Ekspeditioner, har han givet indgaaende Beretninger, ligesom han har udgivet forskellige Bøger med populære zoologiske Skildringer.

Gennem alt, hvad Kolthoff har virket, har han lagt for Dagen sin Kærlighed til og Forstaaelse af den levende Natur, og hans Navn vil til alle Tider have god Klang hos alle dem, der i de nordiske Lande sysler med Fugle. O. H.

ANMELDELSER.

BREHM'S »TIERLEBEN«

(4te Aufl., 4—7 Band »Vögel«, Wien u. Leipzig, 1911—13.)

Det berømte Værk, Brehms »Tierleben« udkommer for Tiden i en 4de Udgave. Med »Tierleben« menes her den saakaldte »store Brehm«, Grundlaget for alle andre, mere eller mindre forkortede Udgaver, fremkomne baade paa Tysk og i næsten alle europæiske Sprog; af danske foreligger adskillige, den sidste er 3 Bindes Udgaven fra Julius Schiøtts »Frem«.

En Brehm-Dyrker kan ikke nøjes med at eje eller i al Fald kende en enkelt af de store Udgaver. I Tekst og Billeder adskiller de sig stærkt fra hverandre, men den nye Fjerdeudgave er dog langt mere afvigende fra de ældre, end disse er indbyrdes afvigende. Kun de to første Udgaver er ledede af Brehm selv, de følgende fremkommer efter hans Død.

Den nye Brehm er forsaavidt en Jubilæumsudgave, som Førsteudgaven saa Lysset for omtrent 50 Aar siden i Aarene 1863—69. Den omfattede 6 Bind, de to følgende var hver paa 10 Bind, den sidste vil blive paa ialt 13 Bind. Der udsendes et Bind ad Gangen i tvangfri Rækkefølge, men blandt de til Dato fremkomne 7 Bind, findes de, som alene har Interesse paa dette Sted, de fire Bind »Fugle«.

Paa en Maade er »Fuglene« Kærnen i Brehms Værk, da han ligesom sin Fader, »gamle Brehm«, egentlig var Ornitholog, Forfatter til »Gefangene Vögel« og andre Specialværker; paa dette Omraade ydede Hovedredaktøren af »Dyrenes Liv« sit betydeligste, personlige Indskud, og det er derfor lærerigt at lægge Mærke til, hvormeget den nye Udgave lader blive tilbage af den oprindelige »Brehm«.

Teksten er i Hovedsagen redigeret af Leipziger Professoren W. Marshall, som inden sin Død 1907 havde lagt Stoffet tilrette; hans Efterfølgere som »Die Vögel«s Redaktører, F. Hempelmann og O. zur Strassen har haft et forholdsvis let Arbejde.

Først og fremmest er der vendt op og ned paa selve Systemet. Som overalt i den nye »Tierleben« indledes med de lavere Former, afsluttes med de efter vor Mening højest staaende.

Fuglene er maaske den Dyreklasse, som regnes for at være den vanskeligste at sætte i et naturligt System. I Førsteudgaven indledede Brehm med Papegøjerne, Fugleverdenens »Aber«, og afsluttede med de fiskelignende Pingviner. 2den og 3dje Udgave begynder med Rovfuglene, medens Pingvinerne fremdeles sattes nederst. Nu, da da uddøde Former i Modsætning til tidligere, er tagne med, staar selvfølgelig Archæopteryx og de øvrige Øglefugle i Spidsen, derefter følger de nulevende og forsvundne Strudsfugle, saa kommer Lappedykkere og Lommer, først efter disse optræder Pingvinerne, der følges af Skarver og Stormfugle. 4de Bind omfatter Spurvefuglene, hvoriblandt atter Lærkerne staar sidst og øverst paa Trinstigen. Her i Danmark, hvor Lærken vel nok kan siges at være »Nationalfugl«, kan ingen have noget at indvende mod, at selve Videnskaben sætter den højest af samtlige Fugle.

Brehms Enkeltskildringer af mange Hovedarter er gennemgaaende forkortede. Saaledes fylder Hvid Stork $6\frac{1}{2}$ Side i 3dje Udgave men nøjes nu med 4. Kondoren er indskrænket fra 3 til 2 Sider o. s. f. Brehms farverige Stil er unægtelig ofte meget ordrig og Grundigheden større end de fleste Læsere paaskønner, men enhver Forkortelse lader dog uundgaaeligt et og andet gaa tabt, som vil savnes. De mange indflettede Vers af hans Yndlings-Digtene, særlig Rückert, er næsten alle strøgne, hele Tonen bleven mere nøgtern, slutter nøjere om Æmnet, og særligt paa ét Punkt er Ændringerne afgjort til det Gode.

Det var ret tilfældigt, hvad Brehm tog med og udelukkede af eksisterende Former, men den nye Fremstilling har ikke tilladt større Huller. Ogsaa Tamdyrene fremdrages og ved enhver Hovedart nævnes — for de europæiske Fugles Vedkommende — de væsentligste Underarter, Lokalarter eller hvad man nu vil kalde dem. »Tierleben« er bleven en virkelig Lærebog i Zoologi, saa meget mere som de anatomiske Forhold, som tidligere var Bogens svage Side, ikke længere behandles som et nødvendigt Onde, selv om de kun skildres ganske kort.

Selvfølgeligt ser en dansk Læser efter sine egne Vinduer, skønt en Verdens-Zoologi ikke kan ventes at tage videre Hensyn til vort lille Land. Paa adskillige Steder er dog Lejlighed til enten at glæde sig over nøjagtigt givne Oplysninger eller ærgre sig over mere eller mindre vildledende Meddelelser.

Første Gang »Die Vögel« nævner Danmark eller rettere vort Folk, er det et Sted, hvor man ikke paa Forhaand kunde vente Omtale. Under Moafuglene siges for de nyzelandske Arters Vedkommende,

at man finder deres Æggeskaller i Affald fra de gamle Maoriers Maaltider, »die dem berühmten Kökkenmøddingen der Dänen der Steinzeit entsprechen«. Dette vilde have frydet gamle Japetus Steenstrup, hvis Navn iøvrigt træffes under Gejrfuglen, hvor Skildringen delvis bygger paa den danske Naturforskers Afhandling.

Det højnordiske Fugleliv giver ganske selvfølgelig oftere Lejlighed til at fremdrage baade vor Søsterstat Island (tør man sige saa?) som navnlig Grønland. Danmark i snævrere Forstand optræder nu og da i de zoogeografiske Afsnit men henføres oftest til »Mellemeuropa« eller muligt »Skandinavien«; hvortil det regnes lader sig ikke afgøre i de enkelte Tilfælde.

Den nyere, danske, ornithologiske Litteratur synes Redaktionen ret ukendt, og man træffer derfor Vildfarelser, som lige fra første Udgave gaar troligt igen i dem alle, eller fordums, nu forældede, Sandheder. Den sorte Stork omtales som en »in Dänemark geeigneten Ortes überall« forekommende Ynglefugl, mildest talt en Overdrivelse. Og at Glenten ikke længere er »in Dänemark über alle Inseln verbreitet«, ved alle herhjemme. Den nye »Brehm« er velkendt med Rovfuglenes rivende Tilbagegang i Tyskland, men har ikke faaet Øjet op for, at det samme Forhold finder Sted i det lille Naboland. At den nordlige Nattergal nævnes som den her i Landet almindeligste Art, er forsaavidt sandt nok, som det er tvivlsomt, hvorvidt den sydlige overhovedet findes indenfor vort Lands nuværende Grænser.

De smaa Lande maa her, som saa ofte, finde sig i en stifmoderlig Behandling, og formodentlig vil Omtalen af den belgiske, hollandske, græske og montenegrinske Fauna kunne give Grund til lignende Kritik som den danske.

Ikke mindst er fjerde »Brehm« fornyet som Billedværk. Værket har jo vundet Berømmelse ikke alene som Tekst- men fuldt saa meget som Billedbog. Afbildninger genfindes i ethvert Konversationsleksikon ikke mindre end i Skolebøgerne. De har øvet stor Indflydelse paa den naturhistoriske Billedkunst. Saa rædselsfulde Afbildninger som i »Lütken« og endnu ældre Haandbøger i Zoologi taales ikke længer.

Af Førsteudgavens Billeder træffes kun ganske enkelte i den 4de, hvis Billedstof omfatter baade Træsnit, Farvetryk og Gengivelser efter Fotografier. Eksempelvis rummer Fuglenes første Bind 100 Træsnitbilleder i Teksten, 27 ufarvede og 27 farvede Helsidestavler, og de følgende er ligesaa rigt udstyrede. Farvetavlerne er en Fryd for Øjet, egentlig er jo Afbildninger i Sort og Hvidt, ikke mindst af Fugle, meget ufuldkomne Gengivelser; ikke alene saa straalende Væser som Kolibrier og Paradisfugle er det umuligt at give en tydelig Forestilling om uden Farver, det samme gælder ogsaa vore egne, langt mere beskedne Mejser, Ænder, Spætter og andre nordiske Fugle. Naar kommer dog den lykkelige Time, hvor Kjærøbøllings »Atlas« har faaet en værdig Efterfølger?

Brehms »Tierleben« er forlængst kommen over det Standpunkt,

hvor Zoologerne kun regnede den for en Morskabsbog til Brug for den modnere Ungdom. Det er meget betegnende, at første Udgaven ikke findes paa vore store, offentlige Biblioteker, hvorimod 2den og 3dje træffes paa Kgl. og Universitetsbiblioteket, medens »Brehm« stadig manglede i Landbohøjskolens Bogsamling.

Den nu udkommende fjerde Udgave (foruden »Fuglene« er til Dato, Januar 1914, udsendt 1 Bind Pattedyr, 2 Bd. Krybdyr-Padder), findes saavel paa Universitetets Bibliotek som Landbohøjskolens, her endda forsaavidt i to Eksemplarer som ogsaa Prof. Boas' Studiebibliotek huser en »Brehm«. Landbohøjskolens Eksemplar er fremstillet i Læsestuen og laanes vist allerede flittigt ud; som bekendt kan ogsaa Bøgerne udlaanes til Interesserede udenfor Hovedstaden.

Selv at købe et saa kostbart Værk kan de færreste overkomme, skønt Prisen, 12 Mk. pr. Bind, er forholdsvis meget lav. Bindene sælges kun indbundne, men heldigvis er der intet at udsætte paa den tyske Bogbinders smagfulde, solide Arbejde. Hermed være den nye »Brehm« venligst anbefalet til alle Dyr- men navnlig enhver Fuglevens Opmærksomhed.

ANDREAS MADSEN.

FRANCOIS HEATHERLEY: »THE PEREGRINE FALCON AT THE EYRIE«
(Country Life's Forlag, London 1913).

I en pragtfuld Bog, ca. 70 Sider Kvartformat, har Forfatteren givet en Beskrivelse af 3 Aars Jagttagelser fra en Vandrefalks Rede, ledsaget af 30 store Fotografier.

Det er den Slags Bøger, som desværre ikke ser Lyset i vort lille Land, bl. a. af den Grund, at der ikke er Købere nok, til at Udgivelsen kan betale sig, endsige til at Forfatteren kan faa noget for sit Arbejde.

Bogen har en Dedication, som det vilde være Synd ikke at citere, den lyder saaledes:

»Denne Bog dedicerer til alle Ægsamlere, i det Haab, at de en skønne Dag maa opdage, at Skallen ikke er den vigtigste Del af en Fugls Æg«,

hvilket hidsættes til venlig Eftertanke for alle Oologer. Forfatteren hader af et godt Hjerte disse, han giver Fuglevenner det Raad, at naar de skulde træffe paa en sjelden Fugls Rede, som der kunde være Fare for skulde blive opdaget af Ægsamlere, skal man med en Blækstift kradse lidt Streger paa Æggene; saa er de ubrugelige for Samlere, men Fuglen forstyrres ikke af Stregerne. Han fortæller, at Ægsamlere undertiden giver sig ud for Fuglefotografer, for paa den Maade at skaffe sig Adgang til fredede Steder. En Vagtsmand paa et saadant Sted opdagede, at den saakaldte Fuglefotograf havde fyldt sit Kamera med stjaalne Æg, og at det ligefrem var indrettet dertil. Han fortæller ogsaa en Historie, om hvorledes en af hans Venner narrede to saadanne Røvere. Han traf dem paa en Kro i North-humberland, og fik at vide, at de var ude efter Falkeæg. Han gjorde

sig gode Venner med dem og fulgtes den næste Dag med dem til Reden, hvori der var to Æg. Han fik dem nu overtalt til at vente med at tage Æggene, indtil Falken havde lagt alle sine 4 Æg, skaffede sig imidlertid nogle smaa Hønseæg, kogte dem med Løgskaller, saa de fik den rette Farve, lagde dem i Reden i Stedet for de ægte den Dag, Samlerne kom, saa at de tog Hønseæggene og henrykte rejste tilbage til London — for at blæse deres haardkogte Æg ud.

Mr. Heatherley er saa forsigtig ikke at sige, hvor Fotografierne er taget, formodentlig er det paa en lille skotsk Klippeø. Han begyndte i 1910, men kom først, da Ungerne var udrugede. Efter med meget Besvær at have faaet Fotografiet anbragt oppe paa Klippen paa et saa risikabelt Sted, at hans Venner, der skulde hjælpe ham med Iagttagelserne, nægtede at opholde sig der, fik han efter en Nats Ophold i Teltet den næste Morgen nogle Fotografier af Ungerne. Men da disse paa Pladerne ikke var blevet større end Spyfluer og derfor ubrugelige, maatte Teltet flyttes. Der indtraadte saa daarligt Vejr en Uge, og da han kom igen, var Ungerne flyvefærdige, saa det Aar gik tabt.

I 1911 var der midt i April 4 Æg i Reden, og desuden paa en Nabø en anden Rede ogsaa med 4 Æg. Men de rare Ægsamlere havde fundet Sporet, Forfatteren havde endnu ikke praktiseret sin gode Ide med Blækstiften, saa Redeplynderen havde tømt den ene Rede og taget 2 Æg af den anden. Men af de resterende to fik han heller ikke gode Resultater; en ny Lukker paa Fotografiapparatet viste sig at virke daarligt, der indtraadte uheldigt Vejr, og Ungerne forlod Reden en Uge tidligere end beregnet, rimeligvis fordi der kun var to, saa at de havde faaet rigeligere Føde og derfor udviklet sig hurtigere.

Endelig i 1912 gik det, som det skulde. Den 7 April var der 1 Æg i Reden, den 11 var der 4 Æg. Den 14 Maj var Æggene endnu ikke udrugede, men 18 Maj var der 4 Unger. Fra den 20 Maj var nu Reden under uafbrudt Iagttagelse i 13 Dage og Nætter af Forfatteren og fire Venner, derefter med Mellemrum, til Ungerne fløj bort.

Hanfalken er betydeligt mindre end Hunfalken, den kaldes paa Engelsk »the Tiercel«, fordi den skønnes en Trediedel mindre end Hunnen. Iagttagerne gjorde nu straks den Opdagelse, at med Undtagelse af de første Par Dage rugede Hunnen ikke Ungerne, det blev Hannens Pligt at passe disse, medens Hunnen gik paa Jagt og overtog hele Arbejdet med at skaffe Maden til Familien. Hannen derimod opholdt sig ved Reden, ventende paa, at Hunnen bragte Maden, fodrende Ungerne dermed, og rugende dem. Naar Hunnen kom med Byttet og kom i Nærheden af Reden, gav hun Signal, Hannen fløj til Vejrs op til hende, tog i Luften Byttet fra hendes Klør over i sine og fløj derefter ned til Reden med det. Hvad Ungerne levnede blev hans Maaltid. Der bragtes dem følgende Mad: Solsort, Vagtelkonge, tam Kylling, Lærke, Due, Topskarveunge, Graarisk, Regnspeve, Søpapegøje, Rotte, Alk, Drossel, Turteldue. Seks til

ti Gange om Dagen bragte Hunnen Mad, det længste Mellemrum var altid midt paa Dagen.

Alt gik normalt i Reden fra 20 til 28 Maj, da der indtraadte noget mærkeligt. Forfatteren var selv paa Vagt fra den 27 om Eft. og mener, at Ungerne den 28 inden Kl. 7 Morgen havde faaet 2 Maaltider. Men derefter standsede Madtilførslen, Hunnen blev borte. Op paa Formiddagen blev Ungerne sultne og begyndte at lede efter gamle Madrester ved Reden. Henad Middagstid kalder baade Hannen og Ungerne efter Mad, men Hunnen viser sig stadig ikke; Kl. 1¹/₄ forlader Hannen Reden og kommer tilbage Kl. 1¹/₂ med en Søpapegøje, som de alle deler. Allerede Kl. 2¹/₂ skrigger baade Hannen og Ungerne efter Mad igjen, men Leverandøren kommer stadig ikke, og Resten af Dagen vanker ingen Mad. Hannen synes ikke at have Lyst til at skaffe saadan. Den 29 Maj oprandt med fuldstændig Hungersnød i Hjemmet. Hannen fløj jevnlig bort men bragte ingen Mad hjem. Endelig Kl. 3 bragte han en tam Kylling, — da havde de sultet i over 24 Timer, — men saa vankede der ikke mere den Dag. Den 30 om Morgenens ganske tidlig fløj han flere Gange bort, men først Kl. 6 Morgen kom han hjem med en Drossel, som han sandsynligvis ikke selv havde fanget; kort forinden havde han kaldt efter Mad som ellers, naar Hunnen kom i Nærheden. Kl. 6¹/₂ kom endelig en Hunfalk, satte sig paa Klippen og havde Foder med. Iagttageren blev saa glad ved at se Hunfalken igen, at han glemte at se efter, hvad Byttet bestod af. Hun gav det til Hannen og blev siddende og saa paa, at han fodrede Ungerne. Kl. 7¹⁰ bragte hun igen Mad, en Drossel; Kl. 7²⁰ bragte hun atter en Drossel, men denne vilde hun ikke aflevere, og Hannen maatte slaas med hende om den.

Iagttagerne diskuterede naturligvis bagefter stærkt, hvad der kunde være Grunden til Hunnens lange Fraværelse. Ingen af dem er i Stand til at sige, om den Hun, der kom den 30 Maj var den oprindelige eller en ny. Forfatteren selv mener, at det var en ny, som Hannen havde formaaet til at gøre Tjeneste, men fører intet Bevis derfor. Det eneste, han kan anføre, er, at da den formentlige ny Hun tredie Gang bragte Mad, vilde den ikke aflevere det til Hannen før efter Slagsmaal.

Det er vel meget tvivlsomt, om Hannen virkelig skulde have fundet en ugift Hun og faaet hende til at være Adoptivmoder for Børnene. Det er ikke sikkert, at Moderen er død, det kan godt skyldes tvingende Grunde, at hun har været borte i 2 Døgn. Hun kan være bleven syg og kommet sig igen, hun kan være kommen til Skade under Jagten efter Bytte, maaske bleven anskudt, eller faaet en Vingeforvridning, en Muskelsprængning eller lignende, som er helet efter 2 Dages Forløb. Skønt vel i de fleste Tilfælde en syg eller anskudt Fugl hurtigt dør, saa har man dog set Eksempler paa, at de kommer sig. Forfatteren fortæller selv et Sted i Bogen, at. 7 Juni, altsaa da Ungerne var ca. 3 Uger, fik de en Solsorthun til Mad. En af Ungerne tog den helt for sin egen Mund, men da den

kom til Indvoldene og havde taget en Tarm i Munden, tyggede den lidt paa den, slap den saa, som om den smagte ilde og gik bort fra Maden. En anden Unge gik saa løs paa Indvoldene, men efter at have spist deraf i 5 Minutter, gik den fra det og kastede op 3 à 4 Gange. Den havde altsaa faaet en Forgiftning; noget lignende kan vel hænde med en voksen Fugl og gøre den syg et Par Dage. Skriveren heraf erindrer et Fugleulykkestilfælde her paa Egholm, hvor en Stormmaage sad bundet til en Busk ved paa en ganske uforklarlig Maade at have faaet en tynd Gren slynget i en veritabel enkelt Knude om den højre Vinge ovenfor Haandsvingfjerene; desuden havde den faaet disse vendt helt rundt, saa at Spidserne eller Enderne af Svingfjerene laa mod Fuglens Hals pegende mod Næbet. Det hele saa saa forvredet ud, at man skulde antage Helbredelse for ganske udelukket. Efter at være befriet kunde den da ej heller bruge Vingen, og man satte den derfor ind i en Stald for at forsøge, om den kunde opfodres og blive tam. Den næste Dag kunde den heller ikke flyve; for at friske den lidt blev den lagt i et stort Vandingstrug, og her vaskede og pjaskede den sig med Liv og Lyst. Anden Dag gik det ligesaa. Tredie Dagen, da den havde vasket sig og derefter pudset og pillet sig paa Gaardspladsen, og skulde jages ind i Stalden igen, bredte den Vingerne og svævede rolig bort over Hovederne paa os, hen til Kolonien, hen til sin Rede. Havde der siddet en Fuglefotograf ved dens Rede, havde han vel ogsaa forgæves brudt sit Hoved med, hvor den ene af Forældrene var blevet af, og om den Fugl, der efter 3 Dages Forløb kom til Reden, var den gamle Fugl eller en ny Ægtemage.

C. RUBOW.

ANTON REICHENOW: DIE VÖGEL. HANDBUCH DER SYSTEMATISCHEN ORNITHOLOGIE.

(Bd. I. 529 S. Ferdinand Enke. Stuttgart 1913).

For den, der har Mammon nok og tilstrækkelig lang Levetid, vil det ikke blive vanskeligt at faa en Oversigt over vort nuværende Kendskab til samtlige Fuglegrupper og Arter, idet der for Tiden udkommer ikke mindre end to Værker, der i største Udførlighed behandler Fuglenes Systematik, »*Genera avium*«, som redigeres fra Belgien, og Afdelingen Fugle i det tyske Kæmpeværk »Das Tierreich«. Men det har lange Udsigter, før noget af disse Arbejder bliver færdigt, og enhver, der har Brug for en — omend mere kortfattet — Haandbog i Fuglesystematik, vil med Glæde hilse Reichenow's Værk, der til en overkommelig Pris (ca. 30 Mk.) giver, hvad man med Rimelighed kan forlange. 1ste Bind foreligger, 2det skal udkomme i Sommeren 1914.

Hvad Hensigten med Bogen er, siger R. selv i Fortalen, hvoraf gengives følgende: »Den skal paa en almen forstaaelig Maade give Vejledning i Ornithologien, give Oplysning om de Dele af Fuglenes Legeme, der har Betydning for den systematiske Adskillelse af For-

merne, forklare alle de Fagudtryk, der overhovedet er nødvendige til Forstaaelse af ornithologiske Værker, beskrive samtlige de for Tiden bekendte større Grupper, Ordener, Familier og deres Underafdelinger, ogsaa beskrive de fuldgyldige og skarpt udprægede Arter, og dog gøre opmærksom paa de mindre udprægede ved Omtalen af de nærmest beslægtede Former. . . . imidlertid er samtlige europæiske Fugle beskrevne, endvidere de i de tyske Kolonier forekommende Arter saa fuldstændigt som mulig og ellers alle andre vigtigere Arter«.

Den almindelige Del er paa 68 Sider; at der paa dette Rum kun kan findes det allernødtørftigste af Fuglenes Anatomi, Biologi, Inddeling o. s. v. er givet. I den systematiske Del gives forud for hver enkelt Familie en Beskrivelse af dens Kendetegn, Biologi, Udbredelse o. s. v., medens der for Slægter og Arter kun medtages den systematiske Beskrivelse og Udbredelsen. Den moderne Adskillelse af Arterne i talrige Racer saavel som Trenavnsbetegnelsen ligger Reichenow fjærnt, og han drager direkte til Felts herimod, saavel som mod den stadige Indførelse af nye Navne for Slægter og Arter. Ogsaa i Opstilling af de forskellige Grupper er R. meget konservativ og følger det af ham selv tidligere opstillede System, hvorefter f. Eks. Svømmefuglene udgør en afsluttet Gruppe eller Række, Vadefuglene i den oprindelige Linné'ske Betydning en anden.

R.'s Bog er ikke Morskabslæsning, men den vil være en nyttig Haandbog for den, der vil vide nærmere Besked om en eller anden Fuglegruppe. Udstyrelsen er tiltalende og det første Bind indeholder 185 Tekstbilleder af forskellige Dele af Fugle, mest Hoveder.

O. H.

ERNST HARTERT, F. C. R. JOURDAIN, N. F. TICEHURST & H. F. WITHERBY:
A HAND-LIST OF BRITISH BIRDS.

(Witherby & Co., London 1912. 237 S., 7 sh. 6 d.).

Den, der ønsker en Bog med de mest moderne Navne paa Fugle, med nøje Adskillelse af Underarter eller geografiske Racer og med Trenavnsbetegnelsen gennemført, kan det anbefales at købe de engelske Forfatteres »Hand-list«; den behandler vel kun Fuglene paa de britiske Øer, men det vil dog i Hovedsagen sige Nord- og Mellemeuropas Fugle. Iøvrigt er Bogen, som ogsaa Titelen siger, ikke stort mere end en Liste; den giver Fuglens Navn med nogle Synonymer og omtaler dens Forekomst dels paa de britiske Øer dels — ret summarisk — i den øvrige Del af Verden.

Naar man skal tage Hensyn til og kende de forskellige Racer, bliver Ornithologien ikke saa let som forhøjen; det nytter ikke mere i England at sige, at man har set en Graasiken; man maa kunne gøre Rede for, hvilken af de 6 dér forekommende Racer det har været. Det viser sig, at baade større og mindre Øer præger de der forekommende Standfugle, saa de kan beskrives som særlige Racer;

foruden den typiske Vandstær, der kun lejlighedsvis er truffet i Storbritannien, er der baade en engelsk og en irsk Race; Gærdesmutton har, foruden den typiske Form, en Race paa St. Kilda og en paa Shetlandsøerne.

Jævnlig forfærdes man over, hvad den moderne Nomenclatur kan føre til; naar en Ryle hedder *Erolia* og en Sortklire *Tringa erythropus*, er det ikke længere helt let at følge med. Forfatterne skyer end ikke at lade saavel Slægts- som Arts- og Racenavn være ens. *Gallinago gallinago gallinago* som Navn for en Bekkasin klinger sikkert besynderligt i manges Øren, og *Troglodytes troglodytes troglodytes* synes bedre egnet til Tungegymnastik end til at betegne en Gærdesmutte.

O. H.

PAUL ROSENIUS: SVERIGES FÅGLAR OCH FÅGELBON.

C. W. K. Gleerups Forlag. Lund 1913. Hæfte 1.

Atter et stort anlagt, smukt udstyret Fugleværk fra Sverig i stateligt Folioformat med koloreret Omslagsbillede af Liljefors. For- dyber man sig nærmere i Hæftet, ser man snart, at vi her har faaet et Værk, hvortil intet tilsvarende findes i den nordiske Literatur, og som man maa hilse med den største Glæde. Forf. skriver i Forordet, at det er hans Hensigt, »i Ord och bild och i en på Arternas naturlige Samhörighet grundat ordningsföljd skildra samtliga de i Sverige häckande fåglarnas liv och förhållanden framför allt under fortplantningstiden«. Dette gennemføres da ved en Forening af Billeder og Tekst. For hver Art er der 2 eller 3 Gengivelser efter Fotografier; det ene Billede viser Omgivelserne, hvori Fuglen yngler, eller rettere, et Stykke af den paagældende Egn; det andet Redens nærmeste Omgivelser; det tredje Reden selv med Æg. Rosenius' Evner som Fotograf er velkendte, Gengivelserne er smukt udførte i stort Format ($17\frac{1}{2} \times 12\frac{1}{2}$ cm), saa man med Fornøjelse fordyber sig i hvert enkelt Billede.

Teksten er ganske ejendommelig. Øverst et Navn, svensk og systematisk, det er alt, hvad der er ofret herpaa, og saa midt ind i Fuglens Liv. Beskrivelse af Fuglen findes der intet af. Ofte indledes Teksten med et højstemt Stykke — man kan vel næsten kalde det et Prosadigt — til Fuglens Pris, derpaa kommer en nærmere Redegørelse for dens Livsforhold, behandlet paa en frisk og fornøjelig Maade i en ejendommelig, lyrisk Stil; alt hvad der angaar Yngleforholdene, er særlig indgaaende skildret; sluttelig findes i et Stykke med Petit de mere tørre Kendsgerninger om Æggenes Udseende, Størrelse, Vægt o. s. v.

Teksten er tiltalende at læse; en mindre poetisk Natur vil med nogen Spænding afvente, hvorvidt Forfatterens Stil kan holde sig i samme Højde, ogsaa naar man naaer til de mindre opflammende Arter.

Værket vil udkomme i Løbet af 8 Aar med ialt 50 Hæfter à 2 Kr. 50 Øre; noget meget lukrativt Foretagende bliver det næppe,

men man maa haabe, at et Arbejde som dette, der har Bud ikke blot til de særlig fuglekyndige, men til alle, der har nogen Interesse for Fugle, maa komme vidt omkring i de nordiske Lande.

O. H.

VIDENSKABELIGE MEDDELELSER FRA DANSK NATURHISTORISK
FORENING I KØBENHAVN.

Bind 65. 1913.

Af ornithologiske Afhandlinger indeholder Bindet to. Under Titlen »Zoologiske Meddelelser fra Island« giver B. Sæmundsson foruden Beretning om forskellige Fisk ogsaa Meddelelser om for Island nye eller sjældne Arter af Fugle. Af Arter nye for Landet nævnes Gul Vipstjert (*Motacilla flava*), Korsnæb (*Loxia curvirostra*), Kobbersnæppe (*Limosa lapponica*), Hættemaage (*Larus ridibundus*) og Dværgmaage (*Larus minutus*). Hættemaagen synes endda at have ynglet og i det hele ikke at findes ganske sjældent. Af sjældnere Arter omtales Gøg (*Cuculus canorus*), Silkehale (*Ampelis garrula*) og en *Sylvia*, hvis Art det dog ikke lykkedes at bestemme; det er første Gang, at Slægten overhovedet er repræsenteret paa Island.

Den anden ornithologiske Afhandling er »Fuglene ved de danske Fyr i 1912. 30te Aarsberetning om danske Fugle«. Ved R. Hörring. Den adskiller sig fra sine talrige Forgængere ved, at Kortet over Fyrene er udeladt, har ellers samme Ordning som tidligere. Der faldt i 1912 ved Fyrene ca. 2000 Fugle, hvoraf til Zoologisk Museum indsendtes 1012 af 76 Arter, heraf tre, Thors-hane (*Phalaropus fulicarius*), Tredækker (*Gallinago major*) og Lille Kjøve (*Lestris longicauda*), som ikke var faldne i Løbet af de fore-gaaende 26 Aar. — Naar Afsnittet »Meddelelser om mindre alminde-lige, danske Fugle« foruden 3 af de Arter, der faldt ved Fyrene, kun har 3 andre Arter (om 2 af hvilke endda Meddelelsen ogsaa er sendt til Offentliggørelse andetsteds), synes det egentlig med Rime-lighed at kunne udgaa.

O. H.

JOURNAL FÜR ORNITHOLOGIE.

60. Aargang. Red. af Prof. Dr. Ant. Reichenow.

Det er en anseelig Aarrække »J. f. O.« kan se tilbage paa; det udgives af og tjener som Medlemsblad for »Deutsche ornithologische Gesellschaft«, Tysklands ledende ornithologiske Forening, der iøvrigt ikke tæller overdrevent mange Medlemmer, hvortil vel nok bidrager det høje Aarskontingent (20 Mk.). Aargangen indeholder ikke mange, men ret store Artikler, væsentlig af faunistisk Natur. Som sædvanlig fylder Aarsberetningen fra »Vogelwarte Rossitten« godt, over 100 Sider. Fugleiaagttagelsesstationen Rossitten paa den Kurische Nehrung er grundlagt og drives af »Deutsche ornithologische Gesellschaft« med Statstilskud, ledes af Dr. Thienemann. Thienemann er en af dem, der først og ivrigst har optaget H. Chr. C. Mortensens Ringmærk-

ning af Fugle, og der er fra Vogelwarte Rossitten udført et overordentligt Arbejde i saa Henseende, hvorom Beretningen meddeler.

Den unge energiske Helgolænder-Ornitholog, Hugo Weigold skriver under Overskriften »Zur Ornithologie Nordwestmesopotamiens und Innersyriens« om en ornithologisk Forskningsrejse, han i Marts-April gjorde i disse øde, hidtil ikke ornithologisk undersøgte Egne, hvis sparsomme Fugleliv han nøje beskriver. Denne Egn af Kloden synes at have særlig Tiltrækning for de tyske Ornithologer, thi Grev O. Zedlitz giver en vidtløftig Beskrivelse af sit ornithologiske Strejftog »Fra Suez til Sankt Catharine Kloster«, og N. Sarudny og M. Härms beretter udførligt om »Nogle Fugle fra Persien«. Man føler sig derefter helt hjemlig tilmode ved at læse Werner Hagen's lille Beretning om »Fugletrækket ved Lübeck 1911«; næsten unødvendigt at bemærke, at han ogsaa giver sig af med Ringmærkning af Fugle. — Aargangen indeholder desuden Beretning om Foreningens Møder, der afholdes en Gang maanedlig fra September til April, og om Aarsmødet, der afholdes vekslende Steder i Tyskland, i 1911 i Eberswalde fra 7—9 Oktober.

O. H.

BIRDS COLLECTED BY THE SWEDISH ZOOLOGICAL EXPEDITION TO
BRITISH EAST AFRICA 1911. By Einar Lönnberg.

(Kungl. Svenska Vetenskapsakademiens Handlingar. Bd. 47 Nr. 5. Stockholm 1912).

Ekspeditionen blev foretaget i de første 4 Maaneder af 1911, og Afhandlingens første Del giver en Beskrivelse af de berejste Landskaber og deres Fugleliv; i den specielle Del omtales nærmere de indsamlede Arter. Nogle Gengivelser efter Fotografier giver en Forestilling om de besøgte Egenes Udseende, medens et Par smukke, farvede Tavler viser nogle af de sjældnere Arter, som blev truffet paa Turen.

O. H.